

Det er fantastisk å se dere!

Ingenting er som å åpne et år med å møte en gjeng som dere. I hele jula har jeg hørt folk snakke om at ferien går aaltfor fort og at det skal bli hardt å starte på igjen. Sånn er det ikke for meg. Ikke når det året starter slik som dette.

I år har jeg vært enda mer gira enn jeg pleier å være. Jeg pakka kofferten ei uke på forhånd. Og jeg tror det er fordi jeg trengte å se dere. For det er dere som gir meg trua på at det går an å redde verden. 2009 endte ikke slik jeg hadde håpet. Den dagen jeg ble NU-leder, ble Trillemarka vernet. Tenk om jeg kunne slutta med å slå en splitter ny klimaavtale i bordet. Tenk om vi hadde kunnet møtes her til fest for klimatoppmøtet. Tenk om vi kunne møttes her for å feire at verdens ledere fikk ut fingern. Det kan vi ikke.

”Vi kan ikke risikere å feile. Ingen her kan bære et slikt ansvar. Vi er ansvarlige. Ikke bare for det vi gjør. Også for det vi ikke gjør.” Det her sa Connie Hedegaard, den danske dama som ledet klimaforhandlingene, da verdens ledere ankom København for noen uker siden.

Men så kunne de feile. Det var visst greit å ta ansvar for en klimaavtale som stinker verre enn bakgården i torggata en søndagsmorgen. De som møttes i København er ansvarlige for det de gjorde - å sitte med fremtiden i hendene sine og la den glippe mellom fingrene deres, og de er ansvarlige for det de ikke gjorde: Å redde verden. For å si det som Ingrid fra Sortland, det var for mange som satt med hodet i fortida og dreit i fremtida.

Vi var mange som ble skuffet. Bønder i Bangladesh, samer på Finnmarksvidda, fiskere på Filipinene og 100 aksjonister fra Natur og Ungdom. Vi fikk ikke det vi kom for og det vi ventet på.

Det fikk heller ikke Tuvalu. Tuvalu er en øynasjon som ligger mellom Hawaii og Australia. De er blant de landene som virkelig rocker på klimaforhandlingene. ”Jeg våknet i morgen og jeg gråt, og det er ikke en enkel ting for en voksen mann å innrømme. Mitt lands skjebne hviler i deres hender”, sa Ian Fry, som forhandlet på vegne av Tuvalu.

Håpet vi for mye? Jeg er blitt spurt om ikke det var naivt å tro at København skulle ende annerledes enn det gjorde. Vet vi ikke at for land som er hardt rammet av finanskrisen, er det vanskelig å forplikte seg til klimakutt og pengeoverføringer? Vet vi ikke at Kina og India trenger utvikling for sine folk, kanskje? At Obama bare akkurat har rukket å få helsereformen vedtatt, og trenger å få klimaloven også gjennom senatet? Skjønner vi ikke hvor umulig det var å få til en god nok avtale? Det er hyggelig med engasjert ungdom, men det er naivt å tro at de voksne skal ta grep, har jeg skjønt de siste ukene.

Men det nekter jeg å godta. Jeg nekter å være med på at det skal være naivt eller teit å tro at det gikk an å få til noe i København. Er det urimelig av Tuvalu å tro at Obama skulle gjøre noe for å redde landet deres? Er det naivt? Jeg lurer på hva annet kan Tuvalu gjøre? Hva annet vi som er unge i dag kan gjøre enn å forvente at de vi har valgt til å lede oss gjør det også gjennom de største utfordringene?

Connie Hedegaard, som jeg snakket om i stad, sa det selv til statsministrene og presidentene som hadde kommet til København: ”Dere må levere nå. Ikke bare på grunn av klimaet. Det er mer som står på spill. Dette handler også om verdens tiltro til deres globale ledeser vilje og evne til å takle utfordringene i vår tid.” De leverte ikke. Kanskje var feilen at de trodde de ikke bare kunne forhandle med hverandre, men også med naturkreftene. Men vi forhandler ikke med klimaet. Det er ikke sånn at hvis vi bare prøver, så går klimaendringene litt saktere. Det er verken Obama eller Jens som setter spillereglene. Det er naturen som setter spillereglene. Men naturen snakker ikke. Den kan ikke delta på Redaksjon 1 eller Tabloid. Klimaforskerne forteller oss hva naturen tåler og vi må fortelle det videre. Og når klimaforskerne sier utslippene må ned med 40 prosent i de rike landene innen 2020, så betyr det at dersom vi ikke gjør som de sier, så må vi bare finne oss i at temperaturen stiger. Kutter du ned regnskogen, så får du finne deg i at vi aldri fant ut hvilke sykdommer vi kunne funnet medisiner til der. Og bare for å dra en relevant parallell: Hvis dere ikke står opp i morgen tidlig, så er det ikke sånn at møtet her venter på dere. Vi går videre uten dere. Så der fikk dere det tipset.

København var ikke bare bønn i bøtta. Noen var sikkert letta sånn egentlig for at det gikk som det gikk. Jeg vet i alle fall om en og han heter Arne. Arne sitter på Stortinget og jobber med transport. Han kommer fra Hordaland, og jeg tror dere vil skjønne hvilket parti han kommer fra. Før København sa han det her: ”Jeg er bekymret over at vedtak som kan komme i København vil gjøre det vanskeligere å drive god samferdselspolitikk i Norge. Jeg vil mane til ro, forsiktighet og til ikke å gå for fort fram. Den beste måten å gjøre dette på, er å få lite håndfaste resultater fra runden i København.”

Arne kan puste lettet ut. Våre håp om en klimaavtale som skulle tvinge Statoil til å legge om stilen, og Senterpartiet til å roe ned på veiutbyggingene, ble det ikke noe av. Men betyr det at vi bare kan druse på?

Det gjør jo seff ikke det. Tvert imot. At det gikk sånn på trynet i København, gjør at ansvar på de enkelte landene bare blir enda større. Vi har ingen København-avtale som drar oss etter ørene, så da får vi klare å gå sjøl. Jeg skal ærlig innrømme at da møtet i København var over, var jeg litt Emo-Else, som en jeg kjenner pleier kalle meg når jeg er litt grinete. Men nå er jeg ikke det mer. Nå er jeg bare sinna. Jeg er sinna på dem som ikke brukte sjansen, og jeg er mer enn klar for å vise dem at du kødder ikke med Natur og Ungdom.

OLJE

Mange har fått merke akkurat det i 2009. Kødder du med oss, ja. Så får du ta konsekvensene. Og når oljeindustrien, den største forurenseren i Norge ikke vil kutte utslippe sine. Vel. Så kødder de både med oss og med klimaet. Og for å si det sånn, det er ikke OK.

En som ikke har skjont det, er Gro Brækken. Det er helt sikkert mange av dere som ikke vet hvem Gro er. Men innen slutten av dette året, kan jeg love dere at dere alle vil ha merket dere den dama.

”Vil bore i nord for barnas skyld.” Jeg holdt seriøst på å spæde da jeg så den overskriften klint utover to sider i Dagsavisen midt i romjula. Det var Gro som slo på stortromma. Hun har jobbet som generalsekretær i Redd Barna de siste årene, men har nå bestemt seg for at barna kan ha det så godt - nå skal hun jobbe i oljeindustrien. Hun er ny sjef for Oljeindustriens Landsforening, vår hovedfiende det neste året. For her er dama som skal få satt oljeborene i fødestua til torsken fortere enn svint. Og hun vil gjøre det for BARNAS skyld? Hallo? Det er en ting å være glad i oljeindustrien, men Gro. Du gjør det ikke i vårt navn. Barn og unge i dag er opptatt av å ha en klode å leve på. At du synes det er fint med oljeplattformer får stå på din regning, men du kan drite i å skyve oss foran deg. Og Gro Skrækken, som jeg har begynt å kalle henne, bare sånn at du vet det, før du virkelig setter i gang med din nye jobb: Natur og Ungdom har tenkt å vinne kampen mot oljeindustrien. For oss er det ikke et alternativ å tape. Og nå skal jeg fortelle hvorfor.

Den bransjen Gro nå skal representere og forsvare i tykt og tynt, er Norges største forurenser. Det er ingen som slipper ut mer klimagasser enn oljeindustrien. Og det er dem som slipper lettest unna når Jens og gjengen hans skal kutte utslippene. De som forurenser mest, de som har mest penger, slipper billigst unna. Og mens hele verden forsøker å finne løsninger på klimakrisen, så er de opptatt av en ting: Mer olje. De forurenser nesten dobbelt så mye nå som de gjorde for 20 år siden. Og da snakker vi bare om utslippene fra det å få olja og gassen opp av bakken. Etterpå skal den brukes og brennes. Og den forurensingen - den norske forurensingen, som kommer fra at amerikanere, briter eller tyskere brenner av norsk olje og gass, den tjener vi penger på. Shitloads av penger. Det er typisk norsk å være god på forurensing.

For noen uker siden ble jeg spurt hva som kjennetegnet tiåret vi akkurat er ferdige med. 00-tallet, som det heter. Jeg sa at vi vant debatten om klimaproblemet. Vi løftet det til toppen av den politiske dagsorden. Over 100 statsledere kom til København for å diskutere klimaet. Det ville ikke skjedd ti år tidligere. Og vi kunne brukt et minutt på å slå oss selv på brystet. For når vi vant debatten er det ikke bare fordi en drøss av klimaforskere i FNs klimapanel skrev en rapport eller fordi Al Gore lagde en film. Det er også fordi Natur og Ungdom har stått på stand, det er fordi vi har holdt hundrevis av skoleforedrag og skrevet leserbrev etter leserbrev. Og jeg kunne brukt mye tid på å snakke om hvordan miljøbevegelsen løftet seg og vår sak de siste ti årene, men jeg har ikke tid. Vi har ikke tid. For vi skal videre. Og det neste tiåret må vi vinne debatten om hva slags land Norge skal være. Hva vi skal leve av. Debatten om hvor lenge vi i Norge skal fortsette å gjøre oss rike på å tjene penger på forurensing.

Lofoten og Vesterålen er første slag i krigen om Norge skal fortsette å være et oljeland eller om vi skal snu nå. Lofoten og Vesterålen skal bli begynnelsen på slutten av den norske oljealderen.

Om et år vet vi antakelig hvordan det har gått i Lofoten og Vesterålen. Og jeg håper at neste landsmøte kan feire en av de viktigste seirene Natur og Ungdom noen gang har vunnet. Men før det, er det tid for hard jobbing. Churchill sa en gang: ”I have nothing to offer but blood, toil, tears and sweat..” Det som er bra for dere, er at jeg har mer på lager: Jeg kan også tilby sinnsykt mye moro. For selv om

det ikke alltid er like stas å stå time etter time og møte det ene sure trynet etter det andre på jakt etter den siste underskriften du trenger for å få fylt ut underskriftsarket ditt, så håper jeg det var verdt det når dere så den enorme bunken av 53 000 underskrifter som ble overlevert regjeringen. Den bunken ville vi ikke hatt uten dere som sitter i dette rommet akkurat nå. Enten du har samlet en eller tusen underskrifter: Tusen tusen takk.

Takk også til alle dere som i sommer satte kursen mot Lofoten. Sommerleir mot oljeboring var det beste som skjedde i året som gikk. Og det er kanskje det beste jeg har opplevd i Natur og Ungdom. Og det ble til fordi dere kom. Når boka "hvordan Natur og Ungdom mot alle odds banka dritten ut av oljeindustrien" skal skrives, kommer sommerleir mot oljeboring til å være et av kapitlene som viser hvorfor miljøsidene vant. Fordi vi hadde flest folk, vi hadde best folk og vi klarte å overbevise folk om at vi hadde rett.

Men mine damer og herrer. Kampen er langt fra vunnet. Og jeg tror det tøffeste gjenstår. Oljeindustrien kan legge på bordet hva de vil av penger til reklamekampanjer. De har mektige folk på laget, og de har veldig veldig lyst til å få satt oljeborene i havbunnen så kjapt som mulig. De kommer til å snakke om arbeidsplasser og oljefond, om 40 år med jubalong i Nordsjøen og de vil si vi ikke vet hva vi snakker om. Men vi gjør det. Vi har de beste argumentene. Vi har fakta på vår side. Vi må ut og fortelle folk hva som står på spill. Det er bare å brette opp armene, folkens. For her må det jobbes. Kødder du med lofottorsken, så kødder du med oss.

Det er særlig en person som bør merke seg dette. Det er statsminister Jens Stoltenberg. For til syvende og sist, er det ham som bestemmer om olje eller miljø skal veie tyngst utenfor Lofoten og Vesterålen. Han sier han ikke har bestemt seg. Han sier han venter på kunnskap. Men når fiskerne sier nei, når Havforskningsinstituttet sier nei, når vi vet at klimaendringene er i ferd med å koke kloden - hva slags kunnskap er det Jens venter på? Jeg har spurt og spurt, i debatter og i avisen, men jeg får ikke noe svar. Hva slags kunnskap er det Jens trenger for å si at ok, nok er nok. Det har vært hyggelig med 40 års kjør-på-og-gjør-som-dere-vil for oljelobbyen, men nå er grensen nådd. Hva er det Jens trenger å vite, det skjønner jeg bare ikke.

Men greit. Jens skal få kunnskapen sin. Men da må han høre på den, lese den grundig og jeg sier det med en gang: Natur og Ungdom kommer ikke til å akseptere noen bakveier, ikke noe "vi åpner litt og lukker litt", ikke noe "vi sparer Lofoten og Vesterålen, men ofrer Senja", ikke noe "vi må bare prøvebore litt for å se." Jens: Her holder du fingra av matfatet. Punktum.

Jens har kødda mye med Natur og Ungdom de siste fire årene. Og som jeg har prøvd å forklare: Kødder du med oss, så kødder vi med deg. Og Jens, jeg skjønner at du blir sur når jeg kjefter og smeller og når vi deler ut visne roser til partiet ditt. Men du må ikke tro at vi ikke har lyst til å være greie med deg. Jeg skulle gjerne gitt Jens ros og kake og boller og alt han måtte ønske seg. Men du gjør det så vanskelig. Kjære Jens, hvordan skal vi kunne bli venner når du lar oljeindustrien herje rundt som de vil, når du ser ut til å hate fornybar energi og når du elsker lukten av asfalt?

Er du ikke redd noen ganger, Jens? Ikke for at Natur og Ungdom skal kjefte på deg, men er du ikke redd for klimaendringene? Ikke av og til en gang? Jens, hvis du av og til er redd for klimaendringer - hvorfor får du ikke da de norske utslippene ned? Og om du ikke er redd noen ganger, så gir jeg deg her og nå fri tilgang på klimaopplæring i torggata 34, for da har du ikke skjønt hva du har i vente.

KÅRSTØ

Da jeg skulle skrive denne talen, ble jeg sittende og lese taler som tidligere ledere av Natur og Ungdom har holdt. Da jeg leste landsmøtetalen fra 2006, fikk jeg vondt i magen. På landsmøtet i 2006 feiret de seier i gasskraftsaken. Ane, som var leder den gangen sa med stolthet i stemmer, jeg husker det, for jeg var der: "Vi har fulgt gasskraftsaken trinn for trinn. Fotfulgt politikerne, praktisk talt helt fram til døra på den aller siste dagen av valgkampen 2005. Og vi vant fram. Da Soria Moria-erklæringen ble presentert i høst kunne vi endelig krone 15 års miljøkamp med seier. Den nye regjeringen lover at rensingen på det første gasskraftverket på Kårstø skal være på plass innen 2009." Og jeg husker at vi klappet.

2009 er over. Og gasskraftverket durer og går. Men det er ikke noe rensaneanlegg der. Det er ikke på vei heller. Den rødgrønne regjeringen lurte oss. Nå sier de at de først skal bestemme seg i februar. For om det skal bli noe i det hele tatt! Jeg blir så sint når jeg tenker på det, at jeg har måttet øve meg på si disse tingene uten å bli ufin og banne. Så Kristin, Liv Signe og Jens, la meg si dette med fine ord og med innestemme: Det er uaktuelt å bryte renseløftet. Ikke bare fordi da får dere Natur og Ungdom på nakken, men også fordi klimaet tåler ikke at vi i Norge bygger nye kilder til en forurensing. Klimaet tåler ikke at miljøløftene ikke holdes.

Vi har ikke vunnet gasskraftkampen. Men vi har ikke tapt den heller. For i Soria Moria-erklæringen til regjeringen, står det svart på hvitt at "regjeringen vil at alle nye gasskraftkonsesjoner skal basere seg på rensing og deponering av CO2 ved oppstart." Altså. Det kan ikke bygges nye gasskraftverk uten rensaneanlegg. Slik ville det ikke vært uten Natur og Ungdom. Så når vi bare får ordnet opp med de gasskraftverkene som allerede står der - da skal vi feire. Men ikke før det.

For det hjelper ikke at vi kjempet hardt. Det hjelper ikke at vi trodde vi vant. For gasskraftverket står der. Enten må det renses, ellers må de finne frem skiftenøkkel og skru det ned.

Erlend og resten av Rogaland Natur og Ungdom kommer aldri til å gi seg. Men med den regjeringen her, ser det ut til at de trenger forsterkninger. Derfor er det bare å gjøre plass i kalenderen til å reise på sommerleir i Rogaland, folkens. For Ane sa en ting til i talen sin for fire år siden: "Vi skal følge med dem hver eneste dag til rensaneanlegget er ferdig bygget." Og om ikke regjeringen holder sine løfter, så kan jeg i alle fall garantere at vi skal holde det løftet.

NATURMANGFOLD

”Nå er klimaet på øverst på den internasjonale agendaen. Det er fantastisk og en viktig prestasjon.” sa Connie Hedegaard, som jeg snakket om i stad, da vi var i København. Det har hun rett i. Og som jeg sa i stad. Vi har vår del av æren for å ha løftet klimaspørsmålet. Nå har vi en ny oppgave: Å løfte naturrikdommen.

Planter og dyr forsvinner fra jordens overflate i et rasende tempo. Det som er livsgrunnlaget vårt, det som er sikkerhetsnettet for oss mennesker blir borte. Året i år er FNs år for biomangfoldet. Og vi skal bruke det. Vi skal få Kari og Ola Nordmann, men også Jens, Liv Signe og Kristin til å forstå at det er på tide å ta vare på naturen. Forurensingen kjenner ingen landegrenser sier de voksne, og snakker om internasjonalt samarbeid for å løse klimaproblemet. Men skal vi klare å ta vare på naturmangfoldet, må alle gjøre sin del av jobben. Brasil må ta vare på sin regnskog, og vi må ta vare på våre planter og dyr. Det går ikke an å kjøpe kvoter eller betale seg ut av dette. Det er bare vi som kan ta vare på norsk natur.

Naturen er verdifull og uerstattelig. Og den kan være utrolig vakker, det har vi sett på alle bildene som er sendt inn gjennom ReddResten-kampanjen. Vi må minne folk på at det er ikke selvsagt at naturen fortsetter å være slik til evig tid. Og det er ikke selvsagt med rent vann, ren mat og ren luft som naturen gir oss. Skal fremtiden få oppleve den samme naturen som oss, må vi sørge for det nå.

Det sitter folk i dette rommet som sto på natt og dag for å få Trillemarka vernet. Og de klarte det. Det sitter en gjeng fra Sogn og Fjordane her som vil ta vare på Førdefjorden, og lokallag fra Nasjonalparkriket som vil ta vare på Sjøfugl og Fuglelivet.

Akkurat nå sitter en hel generasjon unge, som oss, på stillehavsøyene og lurere på hvor de skal gjøre av seg, hvor deres barn skal vokse opp når landene deres er sunket i havet?

Og jeg tror alle disse spør seg hvordan det kan ha seg at de voksne ikke gjør noe for å redde fremtiden? Hvordan de voksne med viten og vilje kan ødelegge det vi som kommer etter, og våre barn igjen, skal leve av? Som om de mener at det får vi bare tåle. Vi får tåle at jordene hvor maten skal dyrkes, tørker ut. At skogen vi skal leve i hugges ned. At isen vi må gå på for å finne mat, smelter bort. At landene vi selv har vokst opp i forsvinner under vann.

Vi vil merke klimaendringene også i Norge. Men vi er i samme båt som jentene og guttene som nå frykter for hvordan de skal overleve. Og jeg driter i om det er kortere snowboardsesong eller frykt for flom i Bangladesh som gjør at dere er her i dag. Det viktigste er at dere er her.

Vi vant debatten om klimaproblemet. De neste ti årene må vi vinne mer enn debattene, vi må vinne handlingene. Du løser ikke klimaproblemet ved å snakke om det. Du kan si klimakutt til du blir blå i trynet, men utslippene går ikke ned av den grunn. Neste år skal vi færra til Mexico. Og vi skal ikke på tur til Mexico for å hvile i sola, men for å prøve å komme på rett kjøll. For i Mexico skal verdens miljøvernministre samles til nye klimaforhandlinger i desember i år.

Og det virker kanskje naivt å tro at vi skal få til noe i desember, når vi ikke fikk det til i København. Men usannsynlige ting har skjedd før. Jeg er sikker på at de som kjempet for stemmerett for kvinner eller mot apartheid, hadde lyst til å gi opp noen ganger. Og at de sikkert trodde det aldri ville gå. Og de ble sikkert kalt naive. Men de ga seg ikke. Og det umulige ble jo mulig - de trodde ikke man kunne stoppe nazismen, men det gikk. Hvem skulle trodd man kunne stoppe hullet i ozonlaget? Hvem skulle trodd at de gamle koloniene skulle klare å frigjøre seg? Hvem skulle trodd Hank von Helvete og Carola skulle gi ut CD sammen? De gjorde det. Og vi skal stå på for at verdens land "bare gjør det" i Mexico også. Og det er derfor jeg elsker Natur og Ungdom. Fordi vi ikke gir oss. Og nå er det opp til oss hvor mye bråk og press og leven vi klarer å tromme sammen, så de voksne snart begynner å engasjere seg. Ikke bare til prat, men til faktisk å gjøre noe.

Og et sted i verden akkurat nå er det noen som maler et banner og gjør seg klare til aksjon. Akkurat nå kjøper noen inn lenker for å redde sitt lands Lofoten og Vesterålen. Akkurat nå trykker noen på send-knappen og nå får en avis et nytt leserbrev. Akkurat nå står noen på stand og fryser, mens andre svetter over en sommerleir de planlegger. Natur og Ungdom er en fantastisk stor og sterk organisasjon, men vi er del av noe mye større. Ungdom fra hele verden er med på laget. Vi er ikke alene om å være så herlig helvetes naive at vi tror vi kan redde verden.

Godt landsmøte, kjære dere. Jeg gleder meg. Og jeg gleder meg til å lese og høre fra Natur og Ungdom, når jeg skal være gammel og voksen - og tro meg, jeg skal gjøre mitt for at også de voksne skal begynne å engasjere seg. Takk for meg.